

Kurkiokelainen

Kurkiokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 20 • Perjantaina 18. lokakuuta 2013

64. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 24 %)

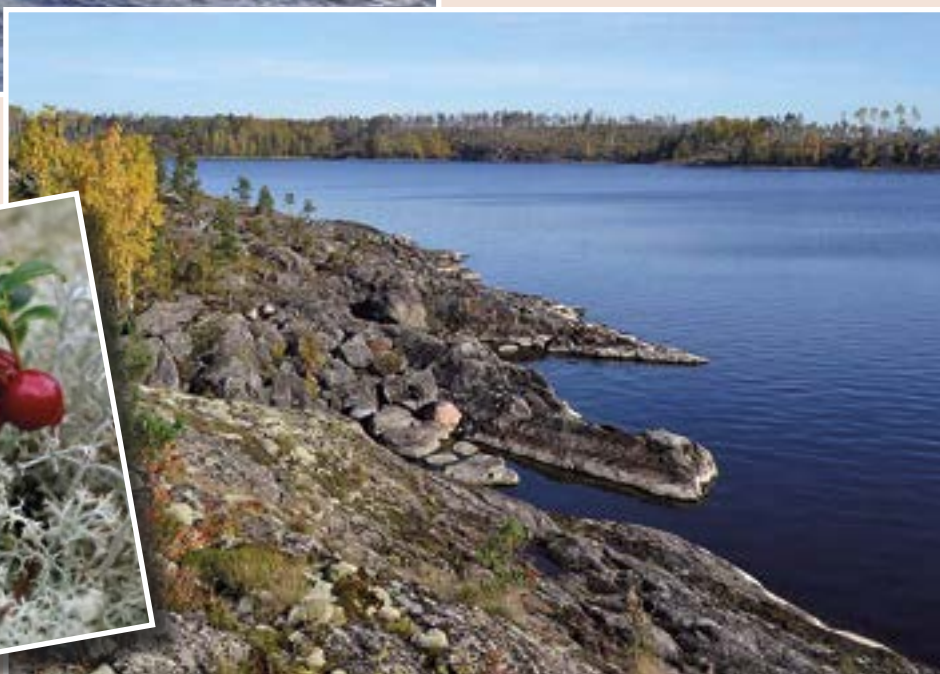
Laatokka loistaa syksyllä

Ruskan värit hehkuvat, taivaan ja veden huikaiseva sini ja valkoiset kumpupilvet koskettavat katsojaa kauneudellaan. *Marina Petrova* on käynyt kuvausmatkalla Kurkiniemen ja Lapinsalon maisemissa. Kameraansa hän talletti tunnelmia.

”Runo on maisemamaalaus. Siinä on hetken tunnelma muutamin sanoin ikuistettuna. Sisäkkäin juhla ja arki.”

Heimo Suontausta

Tässä lehdessä

Millainen mies ja valtiomies oli Kurkijolla syntynyt tasavallan toinen presidentti

Lauri Kristian Relander?

Sitä pohdittiin Relander-seminaarissa Turussa. Relanderista lisää sivulla ...

5

Elisenvaaran Nuorisoseuran toiminnasta

Pekka Kiiskin kuvin kertoo kuvaajan tytär Marjaliisa Laine sivuilla ...

8-9

Kuvassa väkeä Nyrhisten pihakeinulla Raivattalassa v. 1929. Kuva: Hiitola – Kuvat kertovat.

Miltä tuntuu kulkea isän ja isovanhempien jalanjäljissä

Viipurin kaduilla ja Hiitolan Raivattalan entisellä puutarhatilalla? Näillä jalanjäljillä kulki keväällä Raili Larma.

Hän kertoo matkansa annista sivulla ...

6

Toimitus on avoinna tiistaisin ja torstaisin klo 9-14.

Seuraavat lehdet ilmestyvät 1.11., 15.11. ja 29.11.

Pienistä puroista kasvaa suuri virta

Viime vuonna kirjoitin mietteitäni Kurkijoen hautausmaista. Niillä seikkailu kirvoitti mieleen koko tunnekaalan ja pääasiallisena ajatuksena oli toive olemassa olevan pelastamisesta ja mahdollisuuksien mukaan tapahtuvasta restauroinnista. Pohdin, olisiko vielä mahdollista saada aikaan talkoot, joilla näitä esipolvien pyhiä lehtoja kunnostettaisiin.

Jo tämän vuoden toukokuussa minulla olikin suuri ilo osallistua talkooryhmämatkalle, jonka aikana oli tarkoitus kunnostaa ja siivota sekä hautausmaita että muutamia kohteita palaneen kirkon ympäristössä. Kosteana perjantaiamuna tartuimme toimeen. Osa alkoi korjata keskimmäisen hautausmaan pariuhuoneen kattoa, osa raivata ympäristöä. Toisten hommana oli etsiskellä uusia kiviä ja yrittää nostaa muutamia kaatuneita pystyyn.

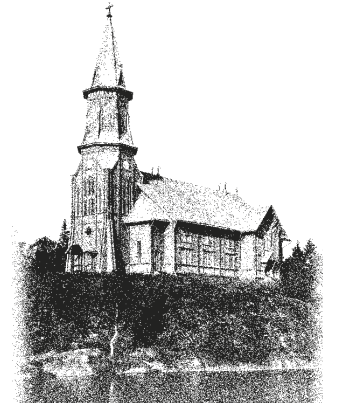
Työsarkaa riitti. Kokonaisuuteen nähden ei saatu kenties paljonkaan aikaan, mutta niinpä vain iltaan mennessä katto oli paikattu, pusikoita raivattu, kiviä löydetty, toisia nostettu ja olipa seppelkin laskettu muistoristin juureen. Mukavana muistona jäi mieleen kahvihetki pariuhuoneen korjatun katon alla. Tunnelma oli oikein korkealla, vaikka hautausmaa onkin usein ollut surun eikä ilon paikka. Kurkijoen keskimmäinen on kuitenkin perusvireeltään hyvin kaunis ja luonnonläheinen hautausmaa, jossa voi jopa viihtyä.

Seuraavan päivän retki uudelle hautausmaalle toi eteen monta uutta hautamuistomerkkiä, joista tunteita herätti tällä kertaa eniten isoäitini äidin isän haudalle laitettu risti, jonka löysin aivan sattumalla keskeltä pensaikkoa. En tietenkään osannut edes kuvitella voivani löytää ilmeisesti ainutta Kurkijoella säilynyttä puuristää, johon maalatusta tekstistä saisi nimenkin tavatuksi. Löy-

sinpä kuitenkin. Siinä se nakotti - suutari Tolosen risti - kuten oli jo 85 vuotta tehnyt.

Tämä matkamme oli oiva osoitus siitä, että moni erilaisista lähtökohdista ja eri ympyröistä mukaan lähtenyt saattoi menestyksekkäästi panostaa yhteisen hyvän eteen. Vanha kunnan talkoohenki oli voimissaan ja ainakin osallistujat olivat toikkeissaan. Jotakin saatiin aikaan. Pienistä puroista kasvaa suuri virta, joten kaikkien kynnelle kykenevien panosta tarvitaan yhteisten kotiseutuasioiden hoitamiseksi. Tarvitaan myös kanavia, jotka saattavat töiden tulokset kaikkien haivahtaviksi. Niin lehti kuin internet-sivustokin kaipaavat myös sinun korttasi yhteiseen kekkoomme!

Antti Laukkanen
Internet-toimikunnan pj

Hartaus sunnuntaille
20.10.2013
Uskonpuhdistuksen
muistopäivä

Jumala ompe linnamme

"Jumala ompe linnamme ja vahva turva aivan, on miekkamme ja kilpemme ajalla vaaran, vaivan. Se vanha vainooja, kavala, kauhea, on kiivas, kiukkuinen ja julma, hirmuinen. Vain Herra hänet voittaa."

Jykevä on virren 170 aloitussäkeistö, loput kolme jatkavat samalla linjalla. Olen laulanut virttä niin kirkossa kuin hartaushetkissä, mutta ehkä kaikkein vaikuttavinta on laulaa tätä virttä seisten jokavuotisilla Herättäjäjuhilla päiväseurojen alussa. Väki, joka kesäasuissaan näyttää hyvin leppoisalta ja on uskon käsityksessään enemmänkin alatien kulkija kuin mahtava uhoaja, kuulostaa yhtäkkiä jotenkin liian varmalta.

Minua ujostuttaa laulaa se väkevästi ja voimallisesti. Minun uskoni ei siihen riitä. Alan katsella itseäni ja omaa uskon tietäni, ja veisuun voima hämmentää minut.

Sitä tässä Lutherin virressä ei edes vaadita, sitä varmaa uskoa. Ainoa pysyvä ja kaikenlaisissa uskon myrskyissä kestävä on ainoastaan Jumala. Pelastus on mahdollista vain "yksin uskosta, yksin armosta, yksin Kristuksen tähden". Kaikenlaisten hengellisten virtausten tulviessa tavallisen ihmisen arkeen, tuo järeä muistutus on itse asiassa hyvin lohdullinen. Yksin Kristuksen armo pelastaa. Ei omat teot eikä omatekoinen usko. Yritysten, tekemisten ja oikeassa olemisen tie vie syvempään hengelliseen ahdinkoon. Kun ei mikään riitä eikä tule onnistumisia, niin Jumalaa syytetään. On tosiaankin hukassa.

Oamalla uskolla ei pitkälle päästä, se kaatuu omaan mahdolltomuuteensa. Jumalan sana ja hänen lupauksensa pysyy vahvana. Ja silloin juuri on itsensä pieneksi ja mitättömäksi tunteva ihminen ihan oikealla paikalla laulaessaan: "Jos veis he henkemme, osamme, onnemme, ne heidän olkohon, vaan meidän iät on, Jumalan valtakunta".

Taina Manninen

Kirjoittaja on Kajaanin seurakunnan kappalainen ja Vuoden pappi 2012.

Kuolleita

Rakkaamme

Hanna Liisa KOSONEN

os. Linkomies

* 5.10.1933 Loimaa
† 12.9.2013 Loimaa

Niin paljon sä rakkautta annoit ja huolta meistä kannoit. Nyt sun mentävä on, jää suru suunnaton. Täivaan kodissa sä enkelinä meille olet turvana elämän teille.

Rakkauksella ja kiitollisuudella muistaen
Eero Aki ja Marjaana Oskari, Simo ja Emma Juuso ja Emmi Sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu. Lämmin kiitos osanotosta suruumme.

Onnea

Sukumme vanhin **Sylvi Keloniemi** täyttää 28.10.2013 93-vuotta!

Häntä onnittelevat lapset neljässä polvessa.

Irja Iivonen
(os. Nielikäinen)
80 vuotta 16.10. 2013
Syntynyt Kurkijoen Haapavaarassa, asuu Nokialla hoivakoti Arwolassa.
Lämpimästi onnitellen
Lapset perheineen

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Raija Laaksonen, Marjalliina Laine, Lauri Pölkki, Antti Sahla, Tero Vehviläinen ja Marja Leena Virtanen
Päätoimittaja: Helena Sulavuori
ja toimittajina kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Kuukankuja 1, 32200 Loimaa, puh. 050-521 3336
toimitus@kurkijoki.fi, kurkijokelainen1@gmail.com

Avoimna: Tiistaisin ja torstaisin klo 9-14

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmäkseen ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 90 senttiä/mm + alv 24 %
Mustavalk. 70 senttiä/mm + alv 24 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: tiistai klo 12 mennessä.

Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi..... 49 euroa
6 kk..... 27 euroa
Pohjoismaat 54 euroa
Muualle 60 euroa
Tilinumero:
FI 12523900 40000897

Y-tunnus 0204020-9
Sivunvalmistus:
Etusivupaja, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki
ISSN 0782-5668

LOIMAAN KIVI

Hautakivet, kaiverukset, kunnostukset ja oikaisut.

Kivicenter palvelee
ma - pe 9.00 - 17.00

Palininkatu 2, Loimaa, p. 0207 909 262, www.loimaankivi.fi

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU

Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

Muistettavaa

Vampulan kirjastossa Valokuvanäyttely lokakuun ajan. Kuvia kotiseutumatkailta, Kurkijoen ja vähän muualtakin. Kuvat Erkki Poutasen kansioista. Näyttely avoinna ti ja pe klo 10-15, ke ja to klo 13-19.

Hiitolan Pitäjäseuran "Hiitolainen Kästyökori" kokoontuu pe 25.10. klo 17.00 Satakunnan Yhteisökeskus Isolinnank. 16 Pori (käynti pihan puolelta). Mukaan kahta eriväristä lankaa ja puikot. Tervetuloa entiset ja uudet käsitoista kiinnostuneet.

Vampulan Karjalaiset Ry Kokous- ja tupailta Mirja Uotilas-sa su. 27.10. klo 18. Tervetuloa.

Kalakurjet ja Loimaan Karjalaseura, matka-aikataulu Viking Grace risteilylle ma 28.10. Virttaa Matka-Viitala klo 17.50, Kurakorventie Alastaro 18.00, ST1 pysäkki Loimaa 18.20, Puistokatu 39 Loimaa 18.25, OP Loimaa 18.30, Kirjaston pysäkki Hirvikoski 18.40, Niinijoki 18.50, Haaroinen 18.55, Oripää Shell piha 19.10, Lankkistentie Riihikoski 19.20, satama 20.00.

Oikaisu

Lisätietoja puimakoneen siirto kuvaan oli keskimäistä hevosta ohjastavalle miehelle puikahtanut väärä sukunimi. Keskimäistä hevosta ohjastaa Heikki Heinonen, ei Kylliäinen kuten edellisessä lehdessä kirjoitimme.

Murteella

Mitä seuraavat kurkijokelaiset muresanat tarkoittavat? Voit tarkistaa tietosi takasivulta.

1. Ammo aikoja
2. Evulikas
3. Heretä
4. Hivuttaija
5. Jälttä
6. Kammihta
7. Kampiaiset
8. Lappaija
9. Matto
10. Nehti

18.10. Herra, sinua ylis-
täkööt kaikki luotusi,
uskolliset palvelijasi kiit-
täkööt sinua! Julistakoot
he valtakuntasi kunniaa,
kertokoot mahtavista
teoistasi. Ps. 145:10-11

19.10. Sinun valtakuntasi on
ikuinen, sinun herruutesi
pysyy polvesta polveen.
Herra on luotettava kai-
kissa sanoissaan, uskol-
linen kaikissa teoissaan.
Ps. 145:13

20.10. Mutta virkamies pyy-
si: ”Herra, tule, ennen
kuin poikani kuolee.”
Silloin Jeesus sanoi:
”Mene kotiisi. Poikasi
elää.” Mies uskoi, mitä
Jeesus hänelle sanoi, ja
lähti. Joh. 4:49-50
Virsi 173:3 Uskossa heik-
koja vahvista, Jeesus,
turvassa turvaton luonasi
on. Taas olet antanut
autuuden päivän, vielä
on sanasi muuttuma-
ton. Hengelläs vyötä ja
rohkaise meitä, armosi
vaatteella riisutut peitä,
armosi vaatteella riisutut
peitä.

21.10. Kuninkaittenkin
edessä kerron arkaile-
matta sinun liitostasi. Ps.
119:46

22.10. ”Palatkaa takaisin, te
luopuneet lapset!” sanoo
Herra. ”Minä otan teidät
jälleen omikseni.” Jer.
3:14

23.10. Minä en häpeä
evankeliumia, sillä se on
Jumalan voima ja se tuo
pelastuksen kaikille, jotka
sen uskovat, ensin juuta-
laisille, sitten myös kreik-
kalaisille. Room. 1:16

24.10. Perustus on jo lasket-
tu, ja se on Jeesus Kris-

tus. Muuta perustusta ei
kukaan voi laskea. 1 Kor.
3:11

25.10. Jumala on kaupun-
kinsa keskellä, kaupunki
ei järky. Hän auttaa sitä,
kun aamu valkenee. Ps.
46:6

26.10. Vahvistukaa Herras-
sa, ottakaa voimaksenne
hänen väkevyytensä. Pu-
kekaa yllenne Jumalan
taisteluvälikappale, jotta
voisitte pitää puolianne
Paholaisen juonia vas-
taan. Ef. 6: 10-11

27.10. ”Kuningas sanoi:
”Sinä kylvot! Minä
annoin sinulle anteeksi
koko velan, kun sitä mi-
nulta pyysit. Eikö sinun-
kin olisi pitänyt armahtaa
työtoveriasi, niin kuin
minä armahdin sinua?””
Matt. 18:32-33
Virsi 442:3 Armon valo
lävitsemme aurinkona
loistakoon, Herran läm-
min katse yltää kylmim-
päämme pimennöön.

28.10. Viha ajaa ihmiset
toisiaan vastaan, rakkaus
peittää paljotkin rikko-
mukset. Sananl. 10:12

29.10. Joosef sanoi veljil-
leen: ”Te kyllä tarkoittite
minulle pahaa, mutta
Jumala käänsi sen hy-
väksi. Hän antoi tämän
kaiken tapahtua, jotta
monet ihmiset saisivat
jäää henkiin.” 1 Moos.
50:19-20

30.10. Luopukaa siis val-
heesta ja puhukaa toinen
toisellenne totta, sillä me
olemme saman ruumiin
jäseniä. Vaikka vihastut-
tekin, älkää tehkö syntiä.
Sopikaa riitanne, ennen
kuin aurinko laskee. Ef.
4:25-27

31.10. Miten hyvä ja kaunis
onkaan veljesten yhtei-
nen, sopuisa elämä! Ps.
133:1

Kokouksia

Loimaan Seudun Karjalaseuran
SYYSKOKOUS
pidetään torstaina 31.10.2013 klo 18.30
Veijalaisella, Puistokatu 39, Loimaa.
Esillä sääntöjen määräämät asiat.

TervetuloaHallitus

Hiitolan Pitäjäseura ry
SYYSKOKOUS
ti. 12.11. klo 18 Tuomarinkatu 2 Pori. Käsitellään
sääntöjen määräämät asiat. Tervetuloa.
Kokouksen jälkeen laulamme yhdessä Karjalaisia
lauluja Tarmon johdolla. Tarjolla piiraita Nehvolan
perunoista.

Yleisötapauhtumia

KURKIJON KIRKKO JA KIRKONKYLÄ

dvd:n esittely

16. marraskuuta 2013 klo 14.00 Forum
Marinumissa, Linnankatu 72, Turussa

Arkkitehti Arja Rahiala kertoo miten projekti
syntyi ja miten se toteutettiin.
Professori Tapio Nikkari esittää projektiin
valitut kuvat.

Tilaisuus on kaikille avoin ja vapaa
ja mahdollistaa kysymykset ja keskustelun.

Karjalan Sanomat on Petroskoissa kerran
viikossa ilmestyvä suomenkielinen sanomalehti,
jonka painos on 1200 kpl. Lehti on puolueista
riippumaton ja on perustettu 1920.

Lainauksia Karjalan Sanomista

Keskiviikkona 2.10. ilmes-
tyneessä Karjalan Sano-
missa on mielenkiintoinen
tieto uuden tien rakentamis-
asiasta, koska tuo tie tulee
valmistuttuaan auttamaan
meitä kotiseutumatkailijoi-
ta melkoisesti. Suora lainaus
lehdestä:
”Tienrakennus. Kym-

menisen kilometrin pitui-
sen tienosan rakennustyöt
on viety loppuun Hiitolan
kylän lähellä Pietariin kul-
kevalla tiellä. Työt kestivät
puolitoista vuotta.
Tie kulkee Kulikovan ja
Hiitolan kylien ympäri. Sen
rakentamisella lisätään lii-
kenneturvallisuutta.

Rakennustyöt jatkuvat
edelleen. 190 kilometrin
pituisen tien rakennusta
rahoitetaan Venäjän budje-
tista. Rakennustyöt kestävät
vuoteen 2015 saakka.
Tavoitteena on kehittää
liikennettä, kivilouhintaa ja
matkailua.
Samana aikana on raken-

nettu silta Asilanjoen yli ja
tiehaarat Kulikovan, Hiit-
olan, Asilanin ja Tiuralan
kyliin. **KS.**”
Nyt me jäämme odotta-
maan saman tien valmistu-
mista Kurkijoen kohdalta,
totesi lehden lukenut
Eino Vepsä

Hallituksessa keskusteltua

Kurkijoki-Säätiön halli-
tus kokoontui lokakuun 9.
päivänä syyskauden ensim-
mäiseen kokoukseensa. Yli
neljäntutiseksi venyneessä
kokouksessa keskusteltiin
menneestä kesästä ja sen ta-
pahtumista; lukijamatkoista,
pitäjäjuhlista, Karjalan Liit-
on Kesäjuhlista ja Parikka-
lan messuista. Hallitus totesi
kesän olleen tapahtumiltaan
vilkas, joskin resurssipula
toteuttajista painoi toisinaan
hallituksen harteita. Palaute
oli pääsääntöisesti hyvää ja
moni osallistuja toivoi toi-
minnan jatkuvan samalla
tasolla. Hallitus oli erityisen
ilahtunut talkoolaisista, jot-
ka mahdollistivat tilaisuu-
sien onnistumisen.
Suurin voimainponnistus
kesän aikana oli museon
muutto Kojonperästä Loi-
maan kaupungin keskus-
taan. Pankki halusi laittaa

myyntiin talon, jossa museo
ennen sijaitti. Säätiö joutui
etsimään museolle uuden
paikan. Museon ja toimituk-
sen muutto on nyt suoritet-
tu, mutta työ ei suinkaan ole
päättynyt. Museon varastot
ovat vielä järjestämättä, sitä
tehtävää riittää koko talvi-
kaudeksi. Museon näytte-
ly avattiin heinäkuussa ja
syyskaudellakin museo on
avoinna lauantaisin. Halli-
tus oli ihmeissään, ettei mu-
seon kävijämäärä ole nous-
sut, vaikka tavoitettavuus
on parantunut. Missä ovat
kävelymatkan päässä asuvat
loimaalaiset?
Toinen huolenaihe halli-
tuksella oli toimituksen
tilan vuokraaminen. Tilaa
on yritetty vuokrata ke-
sältä alkaen, muutama on
käynyt tilan katsastamassa,
mutta vuokrasopimuksen
solmimisesta ei ole päästy

keskustelemaan.
Talous puhutti hallitusta
eniten ja johti myös päätök-
siin. Hallitus päätti ottaa lai-
nan loppuvuoden menojen
kattamiseksi. Säätiön talo-
utta on rasittanut erityisesi-
ti nousseet kustannukset,
useiden toimitilojen pääl-
lekkäinen vuokranmaksu
muutostilanteessa sekä mm.
Kylästä kylään kirjan paina-
tuskustannukset ja muiden
myyntituotteiden hankinta.
Lisäksi nykyiset vuokra-
kustannukset keskuksen
välittömässä läheisyydessä
ovat selvästi korkeammat
kuin aiemmin. Myös maa-
 ilman taloudellinen tilanne
kokonaisuudessaan on vai-
kuttanut säätiön talouteen.
Säätiön varat on sijoitettu
turvallisesti, mutta tuotto
on olematonta. Aiemmin
säätiön toimintojen ei ole
tarvinnut tuottaa voittoa,

mutta nyt hallitus joutuu
tutkimaan kaikkien tulon-
lähteiden vaikutuksia ta-
louden tasapainottamiseen.
Hallitus päätti järjestää
marraskuussa strategia-
ja talouspalaverin, jossa
suunnitellaan toiminnan
päälinjoja tulevaisuuteen
sekä mietitään talouden
tasapainottamista ja kehit-
tämistapoja.
Kyllä tässäkin koko-
uksessa katsottiin jo tule-
vaisuuteen ja tehtiin ensi
vuotta koskevia päätöksiä.
Pitäjäjuhlat tullaan järjes-
tämään 9.-10.8. Loimaalla
– edelleen kaksipäiväisinä.
Lukijamatkoja suunnitel-
laan järjestettävän neljä ja
lisäksi osallistutaan OKRA-
maatalousmessuille heinä-
kuussa ja Karjalan Liiton
Kesäjuhille kesäkuussa.

Muista
surussa
Kurkijoki-
adressilla

hinta 8 €
saatavissa toimituksesta

Kerro perheen ja
suuren tapahtumat
Kurkijokelaisessa
ilmaiseksi

Julkaisemme jokaisessa
lehdessä onnitteluja,
perhetapahtumia (häät,
ristiäiset, valmistuneet yms.).
Kuolinilmoitukset ovat
maksullisia, mutta
muistokirjoitukset
julkaisemme maksutta.

Nimi-
päivät

Lokakuu
viikko 42

18 pe Satu, Säde, Luukas
19 la Uljas
20 su Kauno, Kasper, Jasper

viikko 43

21 ma Ursula
22 ti Anja, Anita, Annina, Anitta, Anette Severi
23 ke YK:n päivä
24 to Rasmus, Asmo
25 pe Sointu
26 la Niina, Nina, Amanda, Ninni, Manta
27 su Kesäaika päättyy, Helli, Hellin, Hellä, Helle

viikko 44

28 ma Simo
29 ti Alfred, Urmas
30 ke Eila
31 to Arto, Arttu, Artturi

Kitumaassa

Kitumaassa kasvoit
kakkärämäntynä,
sitkeänä katajana
ja visakoivuna.

Sinussa jotain lujaa,
kestävää ja kaunista.
Arvoasi eivät
kaikki heti huomaa.

Kuivuus upotti
juuresi syvään
kallionrakoihin asti.
Tulit myrskyyn kestäväksi.

Heimo Suontausta

Uusi kyläkirja Kalksalosta

Kalksalo-seura juhli Lempäälän Ehtookodossa

Kalksalo oli rannikko- ja saaristokylä Lumivaarassa, Laatokan rannalla. Sotien seurauksena se luovutettiin Neuvostoliitolle ja asukkaat evakuoitiin. Kylässä oli nelisensataa asukasta ja vireää elinkeinotoimintaa. Nykyisellään koko kylässä ei ole yhtään rakennusta jäljellä, talot on purettu ja vain kivi-jalkoja on nähtävissä. Metsä on saanut kasvaa 70 vuotta.

Kalksalo-seura on vuonna 2003 perustettu kyläyhdistys, jonka tarkoituksena on koota yhteen kalksalolaisia ja heidän jälkeläisi-

ään, kerätä perinnetietoa, järjestää kotiseutumatkoja ja yhteistilaisuuksia sekä julkaista Kalksaloon liittyvää tietoa ja kirjallisuutta.

Kalksalo-seura vietti tänä vuonna vuosittaista syysjuhlaansa lauantaina 5.10.2013 Lempäälän Ehtookodossa. Syystapahtuma oli samalla seuran 10-vuotisjuhla. Tilaisuuden kohokohta oli uuden Kalksalon kyläkirjan - ”Kalksalon kultaiset kullerot” - julkistaminen ja esittely. Vuonna 2003 seura julkaisi kirjan ”Kalksalo - kylä Lumivaarassa” ja sen

Kalksalolaiset viihtyivät yhdessä Lempäälässä.

osittain uudistetun painoksen vuonna 2005.

Tämä toinen Kalksalon kyläkirja kertoo kalksalolaisten elämästä ja kokemuksista. Muistoja on alueen asukkaiden omina kertomuksina ja heidän jäl-

keläistensä muistiin merkitsemänä. Kalksalonkin elämä muuttui kun tuli sota ja ajoi evakkoon. Välillä kaikki tuntui palaavan ennalleen ja toivorikkaina tultiin takaisin kotikylään. Toiselle evakotaipaleelle oli kuitenkin

lähde - tällä kertaa ehkä lopullisesti. Evakkoajien ja uusille asuinpaikoille sijoittumisen muistot ovat kirjan keskeistä sisältöä.

Syysjuhlassa muistellaan perinteisesti kesän matkoja. Kalksalo-seuran matkas-

ta raportoi Tapio Uusitalo ja oman sukunsa matkasta Hannele Rouhiainen. Kahdella eri kokoonpanolla tehdyt matkat olivat onnistuneita ja kuvat kertoivat nähdystä ja koetusta.

Risto Viitanen

Kurkijokisia juttuja

Valkjärven mökin kauniisti kukkivat omenapuut

Valkjärven mökin puutarhan hoidon iloisimmat hetket koettiin omena-, ja päärynäpuiden sekä mansikkamaan kukkiessa! Äitini teettämässä ja perheemme yhteisesti toteuttamassa puutarhasuunnitelmassa oli muistaakseni 4 omenapuuta, 2 päärynäpuuta, noin aarin mansikkamaa, 2 karviaismarja-, 2 punaista viinimarja- ja n.20 mustaviinimarjapensasta. Äiti tahtoi pääsadon mustaviinimarjoina, koska niistä keitetty mehu oli käyttökelpoisinta, terveellistä ja säilyvintä.

Äitini näki paljon vaivaa pensaiden lannoituksessa

ja leikkauksessa. Talveksi omena- ja päärynäpuut suojattiin katiskaverkolla estämään puiden kuoren joutumista jänisten evääksi!

Päärynäpuiden jalostus ei vielä silloin ollut kovinkaan kehittynyttä. Puut jäivät pieniksi, kukinta heikoksi ja talvikestävyys oli heikko. Päärynäpuista ei koskaan saatu satoa ja ne kuihtuivatkin pois muutamassa vuodessa. Sen sijaan mansikkamaa tuotti hyvin ja makeata marjaa.

Äitini piti huolen, että hänen poikiensa lapset eli hänen lapsenlapsensa saivat herkullista makeaa mansikkaa runsain mitoin. Säilön-

nalle hän ”viittasi kintaalla”. Tärkeintä oli, että tuoret mansikat tuoreina syötiin! Mansikkamaan hoito on suuritöistä ja äitini iän karttuessa mansikkamaasta luovuttiin, mutta viinimarjojen tuotto pysyi hyvänä.

Erityisesti ovat mieleeni jääneet suuret, makeat ja punaiset karviaiset. Muistan syöneeni niitä aina litratolkalla. Äitini teki niistä myös unohtumattoman hyvää karviaismarjakiisseliä, joka kermatilkkan kanssa nautittuna vei ”kielen mennessään”. Äitini sanoi sitä Wilhelmina-äitinsä jo Kurkijoen Haapavaarassa tehneen - siis pe-

rinteet säilyivät!

Omenapuista kaksi kukki ja tuotti omenoita. Erityisesti muistan toisen hyvin isoksi kasvaneen ja erityisen runsaasti ja kauniisti kukkineen omenapuun. Sinä syksynä joskus 40 vuotta sitten korjasin sen puun omenasatoa isäni kanssa. Hän kiipesi tikkailla puuta kiertäen ja minä tuin tikkaita hänen poimiesaan puusta omenia. Niitä tuli kaikki korit, laatikot ja ämpärit täyteen ja muistan niitä syödyn joulun tuntuun saakka!

Vielä toukokuussa -84 isäni ja äitini palattua 50-vuotishääpäivämatkalta, isäni ilmaisi halunsa lähteä pian Valkjärven mökille ”katsomaan kauniisti kukkivaa omenapuutaan”. Hän kuoli seuraavana yönä, kukkivaa puutaan näkemättä. Ikään kuin isäni muistoksi hänen omenapuunsa kukki valkoisia ja vaaleanpunaisia kukkia enemmän kuin koskaan aiemmin.

Paavo Vepsä
Juuret Kurkijoella

KAIPAATKO VANHOJA VUOSIKERTOJA?

Vanhoja täysiä ja vajaita vuosikertoja löytyi loimaalaisen Soldanin talon tyhjennyksen yhteydessä.

Seuraavat täydet vuosikerrat myynnissä hintaan 15 € + toimituskulut:
1986, 1993, 1994, 1995, 1996(4 kpl), 1997(2 kpl), 1998(3 kpl), 2001.
Vajaat vuosikerrat, puuttuu 1-5 lehteä hintaan 5 € + toimituskulut.
1994, 1999, 2000, 2001, 2002.
Tilaukset toimituksesta ti ja to p. 050-521 3336 tai sähköpostitse: toimitus@kurkijoki.fi.

Loimaa-Seuran hallitus Kurkijoki-Museolla

Tärkeää kotiseututyötä tekevä Loimaa-seuran hallitus piti kokouksensa 7.10. Kurkijoki-museon uusissa tiloissa ja tutustui kahvi-juonin jälkeen museon näyttelyyn. Kurkijoki-Säätiö ja Loimaa-seura tekevät molemmat kotiseututyötä, jonka tarkoituksena on kotiseututietouden ja perinteen tallentaminen sekä työn tulosten saattaminen asukkaiden käyttöön.

Tämän kotiseututyön yhtenä näkyvänä osana ovat museot, joita Loimaa-seuralla on useitakin. Niistä mainittakoon kotiseutumuseo Kanta-Loimaan kirkon pihalla sijaitsevassa kivisessä, entisessä lainajvästön rakennuksessa ja koulumuseo, joka on Loimaan pääkirjaston toisessa kerroksessa.

Lisäksi Loimaa-seuran omistuksessa ovat vanha Krekilän kylässä oleva myllykiinteistö sekä Lieskiven paja Kauhanojalla sekä vanha Mellilän pappilan riipi kirkon läheisyydessä. Lisäksi seura kunnosti hiltajattain Hirvikoskella sijaitsevan vanhan hautausmaan ympäri kiertävän hirsiaidan. Pajalla ja myllyllä on keksäsin työnäytöksiä ja kotiseutumuseossa vaihtuvia näyttelyitä. Kuluneen kesän tällaisena näyttelyinä olivat morsiuspuvut, jotka saivat ansaittua kiinnostusta.

Kotiseututyö vaatii aina innokkaita tekijöitä, jotka talkoohengessä puurtavat vuodesta toiseen seuran tavoitteiden saavuttamiseksi ja kun toiminta vaatii lähes aina myös rahaa, niin sitä

Loimaa-seura saa kustantamalla Saviseudun Joulunimistä lehteä. Se on saanut suuren yleisön suosion oivana kotiseutulukemistona, jonka sivuilta on voitu lukea myös Kurkijoen asioita.

Tulevana vuonna Loimaa-seura täyttää 60 vuotta. Silloin pidetään kotiseutuaiheisiin liittyvä seminaari, kertoi seuran puheenjohtaja **Jukka Ristimäki**. Seuran jäsenmäärä on nykyisin noin 300 henkeä. Kurkijoki-museokierroksella olleet olivat tyytyväisiä näkemäänsä ja kuulemaansa, jota olin paikan päällä esittelemässä. Yksimielisesti todettiin, että työskentelemme samojen päämäärien saavuttamiseksi.

Eino Vepsä

Vanhaa perinteen tallentamis- ja katsomisvälineistöä Loimaan-Seuran hallinnoimasta koulumuseosta.

Presidentti Relander säilytti presidenttikautenaankin yhteydet Kurkijoelle ja Viipuriin. Presidentti Kurkijoen kirkonmäellä kansalaissodan sankaripatsaalla. Kuva: Kurkijokimuseon valokuva-arkisto.

Presidentti Relander kätelee Vihtori Kosolaa talonpoikaismarssin jälkeen Helsingin Suurkirkon (nyk. Tuomiokirkon) portailla.

Lauri Kristian Relander – Liian kiltti valtiomieheksi?

Lauri Kristian Relander, Elisenvaaran maanviljelyskoulun johtajan poika, nousi tasavallan presidentiksi ilman presidentinvaalikampanjaa. Maalaisliiton sisäisten kiistojen vuoksi hänet nostettiin ehdokkaaksi vasta valitsijamiesvaalin jälkeen. Näin Viipurin läänin maaherrasta tuli presidentti vuonna 1925.

Kamarineuvos Kari Rahiala valottikin Turun yliopistossa lokakuun alussa pidetyssä Lauri Kristian Relanderin syntymästä 130 vuotta -seminaarissa sattuman osuutta ihmisen elämässä. Relander sattui olemaan oikea mies oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Oliko Relanderista presidentiksi valtiossa, joka oli juuri jättänyt taakseen kansalaissodan ja ajautumassa vuoden 1930 kriisiin? Sitä pohti seminaarin avausalustaja, Helsingin yliopiston poliittisen historian dosentti Erkki Vasara, jolta ilmestyi keväällä WSOY:n kustantamana Relanderin elämäkerta ”Raskailta tuntuivat askeleet”.

Tilaisuuden juontanut kulttuurihistorian emeritusprofessori Kari Immonen totesi, että ennen kirjaa Relander oli vähiten tutkittu ja tunnettu Suomen presidenteistä.

Relander oli nuori mies ikäpoliitikkojen joukossa; presidenttikauden aloittaessaan hän oli vasta 41-vuotias. Iästään, herkkätuntoisuudesta ja helposti innostuvasta luonteestaan johtuen hän joutui usein ristiriitilanteisiin vanhempien poliittikkokollegoidensa kanssa. Relanderin käytös oli välitöntä ja tapa keskustella välitöntä, hän halusi tulla toimeen kaikkien kanssa. Itsekin hän totesi: ”Emme aina karjalaisina harkitse riittävästi tekojamme ja sanojamme.”

Poliittista kokemusta hän oli kerryttänyt kansanedustajana vuosina 1910-1913 ja 1917-1920. Ministerin salkkua hän ei päässyt kantamaan, vaikka nimi neu-

votteluissa nousikin esille hänen maaherravuosinaan 1920-luvun alkupuoliskolla.

Presidenttikauden alku oli vaikea. Edeltäjänsä presidenttinä, K.J. Ståhlberg totesi, että jos olisi tiennyt, kenestä tulee hänen seuraajansa, hän olisi suostunut jatkamaan. Vasaran kirjoittama elämäkerta ”Raskailta tuntuivat askeleet” on saanutkin nimensä Relanderin päiväkirjamerkinnästä hänen ensimmäiseltä presidenttipäivältään, jolloin hän nousi presidentin linnan yläkertaan tulevaan yksityisasuntoonsa eroavan presidentin Ståhlbergin hyvästellessä alakerassa diplomaattikuntaa.

Sanomalehdistökään ei ottanut presidenttiä myönteisesti vastaan. Edistyspuo-

luen Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat iskivät jatkuvasti Relanderiin kirjoituksillaan. Vasara katsoi, että kyseessä oli katkeruus Relanderia kohtaan tämän voitettua vuoden 1925 valitsijamieskokouksen ratkaisevassa äänestyksessä juuri edistyspuolueen Risto Rytin.

Presidenttinä Relander ei pystynyt nousemaan arvoiseensa asemaan. Hän kävi alati keskusteluja kaikkien johtavien poliitikkojen kanssa, otti kantaa ja oli lähes jatkuvasti mukana päivänpolitiikassa. – Se teki hänestä poliitikon poliitikkojen joukkoon, Vasara kiteytti.

Relander avasi ovet ulkomaille

”Reissu-Lasse” -nimitys kuvasi presidentin halukkuutta Suomen kansainvälistämiseen. Nykypäivänä ajateltuna neljä ulkomaanmatkaa viiteen maahan tuntuu vähäiseltä, mutta silloisessa yhteiskunnassa, jossa edeltävä presidentti Ståhlberg ei virkakaudellaan ollut lainkaan poistunut maan rajojen ulkopuolelle, se aiheutti keskustelua puolesta ja vastaan. Relander vieraili Virossa, Ruotsissa, Latviassa Norjassa ja Tanskassa vuosina 1925-1926.

Iloisena ja välittömänä karjalaisena hän halusi avata portteja ja luoda suhteita naapurimaihin, Vasara selvitti.

Lapuanliike tuhosi haaveet seuraavasta kaudesta

Presidenttinäkin Relander oli suojeluskuntamies ja sisällissodan muovaama antikommunisti. Hän olikin innoissaan ”isänmaallisen väen noustua punaista saastaa vastaan” Lapuanliikkeen nousuvaiheessa. Liikkeen otteiden koventuessa presidentti oli huolissaan tekojen laillisuudesta, mutta kommunististen kirjapainojen lakkauttaminen lain vastaisesti sai häneltä kuitenkin varauksettoman tuen kesäkuussa 1930.

Lapuanliikkeen suurin voimannäyte oli Helsingissä heinäkuun alussa 1930 järjestetty 12 000 osallistujan talonpoikaismarssi, jonka yhtenä vastaanottajana oli presidentti Relander. Kritiikkiä aiheutti hänen kättelynsä Lapuanliikkeen johtomiehen Vihtori Kosolan kanssa.

Relanderin myötäily Lapuanliikettä kohtaan aiheutti sen, että Maalaisliitto ei valinnut häntä ehdokkaakseen vuoden 1931 presidentinvaaleissa. Näin Relanderista tuli yhden kauden presidentti.

Hymyilevä presidentti

- Yksityiselämässään ja myös presidenttikautenaan Relander oli mukava seuramies, mutta presidenttinä hän ei ollut mikään suunnannäyttäjä. Poliittisen ja presidentin uran luomiseksi Relander oli vääränlainen mies senaikaiseen poliittiseen tilanteeseen nähden, Vasara sanoi ja jatkoi, että ihmisenä Relander oli sympaattinen, hyvä mies parhaasta päästä.

Myös seminaarin kuulijakunnalla oli joitakin muistoja ja kuultuja tarinoita presidentistä.

Kotiseutuneuvos Eino Vepsä kertoi kuulleen Relanderin istuneen alle kouluikäisenä Kurkijoen postin rappusilla ja heittäneen tarinaa kaikkien ohikulkijoiden kanssa. Miellyttävimpiä hän pyysi kotiinsa ja sanoi, et-

Lauri Kristian (Lars Kristian) Relander

syntyi 31.5.1883 Kurkijoella
kuoli 9.2.1942 Helsingissä

vanhemmat:

isä agronomi, maanviljelysneuvos Ewald Kristian Relander
äiti rovastintytär Gertrud Maria Olsoni

koulutus:

ylioppilas 1901
filosofian kandidaatti 1905
agronomiksi 1906
filosofian maisteri 1907
filosofian lisensiaatti 1912
filosofian tohtori 1914

työura:

Valtion maanviljelystaloudellisen koelaitoksen asistentti 1908-1917.
Viipurin läänin maaherra 1920-1925
Suomen Maalaisten Palopuuyhdistyksen (sittemmin Keskinäisen Palovakuutusyhtiön) toimitusjohtaja 1931-1942

poliittinen ura:

liittyi Maalaisliittoon 1907
kansanedustaja 1910-1913, 1917-1920
eduskunnan puhemies 1919-1920
tasavallan presidentti 1925-1931

perhe:

vaimo Signe Maria Österman, vihitty 1906
lapset: Maja-Lisa s. 1907 ja Ragnar Olavi Kristian s. 1910

Turussa järjestetty Relander-seminaari keräsi kiinnostuneen joukon presidentin elämään paneutuneita kuulijoita. Kuva JS

tä ”kyllä äiti meille kahvit keittää”.

Eero Toiviainen korosti Relanderin syvää uskonnollista vakaumusta.

Relander-seminaarin

järjesti Kurkijoki-Seura yhdessä Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen kanssa.

Helena Sulavuori

Raivattala ja Viipuri sykähdyttivät

Viipurissa oli Hiitolan Pitäjaseuran järjestämällä toukokuuisella kotiseutumatkalla kohteena Monrepos'n puisto, jossa ehdimme tunnin verran kävellä ja ihastella. Voi vain kuvitella puiston ihanuutta sen loistoaikana, kun kaikki oli hoidettu ja talot kunnossa. Onneksi korjausremontteja oli käynnissä.

Matka jatkui junalla kohti Hiitolaa. Junamatka oli monille matkalaisille tunnekylläinen, näkyivät hänen radan varressa entiset kotiseudut.

Yövyimme mieheni Aten kanssa kahdestaan Kurkijoen keskustassa olevassa rantamajassa seuranamme kaksi susikoiraa vartiassa. Sinne menimme presidentti Lauri Kristian Relanderin kotitalon ohitse, meille uutta tietoa Suomen historiasta. Juuri tänä vuonna on kulunut 130 vuotta hänen syntymästään.

Tulppaanit kukkivat vanhalla puutarhatilalla

Perjantaina kotiseutupäivänä olimme onnekkaita päästessämme bussin kyydissä Raivattalaan aivan lähelle isovanhempieni Anna ja Antti Nyrhisen puutarhatilaa. Reippaasti kävivät askeleet pilvipoutaisessa lämpimässä säässä meille jo tutuksi tulleeseen paikkaan. Varhainen kevät oli otol-

Allekirjoittanut toukokuussa 2013 samalla koivu-vaahterakujalla.

lista aikaa tutkia maastoa; vuodentakaisen keskikesän matkan kaulaan ulottuva heinä ja muu viidakkokasvillisuus oli poissa.

Tuttua koivu-vaahterakujaa pitkin nousimme kolmelle aitalle, joista emme olleet varmoja, ovatko ne peräisin 1930-luvulta vai uudempia. Näimme nyt selvemmin hirsisen päärakennuksen romahtaneet osat. Vanhaa valokuvaa tutkiessamme meille ehkä selvisi, missä ja miten päin päärakennus oli sijainnut. Suuresta kivisestä navettarakennuksesta oli

jäljellä muutama peruskivi. Hirsikasan toisella puolella näyttäytyi upea vanhojen tammien rivistö. Näimme myös pienehkön rakennuksen palaneet jäänteet.

Luonto suojelee omiaan: vaikka puiset lahoaidat olivat kaatuneet, niin kasvit ja kasvillisuus olivat voimissaan. Vanhat yli 70-vuotiaat omenapuut sinnittelivät monihaaraisine oksineen, samoin marjapensaat. Punaiset tulppaanit olivat kukassa, linnunsilmät isoina rypälinä metsärinteessä ja poimulehdet kastepisaroi-

neen ruovikossa. Oli myös muutama tammi, joihin piikkilanka-aita oli pureutunut tammirunkojen sisään, tammet kasvoivat näistä huolimatta.

Jatkoimme matkaa entistä Uudenkylän paikallistietä pitkin Hiitolanjoen suuntaan. Käen kukunta ja lintujen laulu siivitti matkamme. Tienvarren metsät olivat sinisenään sinivuokkoja. Matkanteko tyssäsi Hiitolanjoelle tultaessa Haukkavaaraan johtavalle sillan rungolle, jota ei ollut ylittäminen. Palasimme sa-

maa tietä ja kävimme vielä aistimassa isovanhempieni asumattoman puutarhatilan tunnelmaa.

Kävelimme Ilmeentietä asemakylään. Kuiva sää oli otollinen Linnavuoren valloitukseen. Huipulta oli hyvät näkymät Raivattalan kylään.

Isän jalanjäljissä Viipurissa

Kolmannen yön olimme Viipurissa. Meillä oli oppaan kanssa sovittu meno Loikkaseen, nykyiseen

Karjala-kaupunginosaan, katsomaan setäni Albin Naukkarisen kaupan paikkaa Peruskadulla 1920-1930 luvulla.

Oppaalla oli oma auto käytössä. Meillä oli selkeä ajo-ohje sekä valokuva kolmikerroksisesta omakotitalosta, joka oli setäni kaupan paikalla. Kovin ovat maisemat muuttuneet uusien upeiden omakotitalojen myötä. Valokuvassimme ahkerasti; mm. kadun päässä vanhan ennen sotaa rakennetun talon sekä myös surkeaa ympäristöä.

Oli onnellinen olo, olihan isänikin asunut täällä Albin-veljensä perheen luona. Vihdoinkin oli aikaa käydä Loikkasessa. Ilman hyvän ystäväni karttaohjetta ja kuvaa talosta emme olisi paikalle löytäneet.

Iltaa vietimme porukalla Pyöreässä tornissa, elävän musiikin ja puheensorinan säestyksellä. Sunnuntai-aamuna kaupat aukesivat kymmeneltä. Oli vanhan ajan tuntua käydä kivijalka-kaupoissa. Kauppahallista löytyy aina jotain tarpeellista ostettavaa.

Nelipäiväinen kotiseutumatka oli täynnä sykähdyttäviä kokemuksia. Keväisestä matkasta riittää muistelua pitkäksi aikaa. Kiitos matkanjohtaja Raille ja kanssamatkustajille koskettavien tarinoiden jakamisesta.

Raili Larma

Enoni Eelis Nyrhinen 1930-luvulla puutarhatilan koivu-vaahterakujalla, taustalla Uudenkylän paikallistie ja Majakumpu.

Kaunis tammirivistö ilahdutti komeudellaan romahtaneen päärakennuksen toisella puolella.

KURKIJOKI – kylästä kylään

Kirjan uusintapainos on ilmestynyt!

475 sivua täyttä asiaa:

- kaikki Kurkijoen kylät esiteltynä
- talokartat kylittäin
- runsaasti valokuvia, myös uutta materiaalia
- laaja hakemisto

Hinta 40,00 (sis. alv.) + postituskulut

Tilaukset tiistaisin ja torstaisin klo 9-14

Kurkijokelaisen toimituksesta,

Kuukankuja 1, 32200 Loimaa.

p. 050-5213336 tai toimitus@kurkijoki.fi

Ahti Kurri, Lauri Pölkki ja Veikko Repo: "Lasetun lammin kylä", Kurkijoen Särkijärvi

Asiaa kauniin kurkijokelaisen kylän historiasta ja asukkaista 1600-luvulta aina vuoteen 1944 asti.

Hinta **27,00** (sis. alv.) + mahd. postituskulut

Tilaukset: toimitus@kurkijoki.fi, toimituksen aukioloaikoina 050-521 3336 tai Kuukankuja 1, Loimaa

Monrepos`n puisto on suomalaisille rakas

”Muistan puiston kauneimman, ihanimman...”, laulaa Annikki Tähti. Tänä päivänä ”usein haaveissani kuljen satumaani lehmustohon”.

Puistoa on kunnostettu viime vuosina paljon, mutta vielä tarvitaan mielikuvitusta löytääkseen sen loiston ja romantiikan.

Monrepos`n puistoalue sijaitsee vajaan kolmen kilometrin päässä Viipurin keskustasta. Monrepos –nimi pohjautuu ranskan kielen sanoihin mon repos, ”minun leponi”. Kartano ja puistoalue on tunnettu jo 1700-luvulla. Nykyisen ulkonäkönsä se sai vuonna 1788 paroni Ludwig Heinrich von Nicolayn toimesta, silloin se sai myös nykyisen nimensä. Nicolayn suku omisti kartanon aina vuoteen 1942, jolloin Marie von Nicolay kuoli.

Alue jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle talvisodan päättäneessä Moskovan rauhassa 1940. Suomalaisjoukot valtasivat alueen jatkosodassa 1941, mutta joutuivat perääntymään sieltä Viipurista vetäytymisen yhteydessä kesällä 1944. Neuvostoviranomaiset antoivat puistolle uuden nimen: M. I. Kalininille nimetty kulttuurin ja levon puisto. Vuonna 1988 puisto sai entisen nimensä takaisin.

Pro Monrepos yhdistys on tehnyt viime vuosikymmeninä mittavan työn puiston kunnostamisessa. Ilman takaiskujakaan ei ole selvitty.

Neuvostoaikana tuhoutunut Neptunuksen temppeli pystytettiin suomalaisten opiskelijoiden talkoovoimilla 1999. Kesäkuussa 2011 temppeli tuhoutui oletettavasti tuhopoltossa. Arkkitehti Lauri Tiihosen valokuvien ja kaivausten perusteella uudelleen luo-

Monrepos`n kartano 1830-luvulla.

Tätä 300-vuotias kartano näyttää tänään. Kuva keväältä 2013. Kuva: HS

ma temppeli hävisi savuna ilmaan.

Puiston rauhallisessa kolkassa sijaitsee Väinämöisen patsas. Sekin on tehty uudelleen. Muutama viikko paljastuksen jälkeen vuonna 2007, patsaan sormia murskattiin, vaikka se on rakennettu erittäin kestävästä graniittibetonista.

Tänä vuonna puiston kunnostus on siirtynyt venäläisiin käsiin. Puiston rakennusten ja ympäristön restaurointiin on myönnetty noin 30 miljoonan avustus kansainvälisestä jälleenrakennus- ja kehityspankista. Avustus on käytettävä vuoden 2015 loppuun mennessä, joten voimme odottaa suuria muutoksia puiston ja puutarhan ulkonäössä ja kartanossa.

Puisto on suosittu sekä suomalaisten turistien että paikallisten vierailukohde. Kauniit uudelleen rakennetut kaarisillat kutsuvat kävelylle, lehtomainen kasvusto kukoistaa ja kasvitieteilijä

löytää sieltä vielä kartanon aikaisia harvinaisuuksia.

Toivomme laulun tavoin puiston säilyvän ja kukoistuksen palaavan. ”Ajan sen

mennehen, tarun ihmeellisen voin vieläkin tavoittaa.... Puisto rakkauden, sitä unhoita en, se säilyy aikojen taa.”

HS

Väinämöisen kannel kaikuu kallioisessa maastossa Monrepos`n puistossa. Kuva: Marjaliisa Laine.

Neptunuksen temppeli seisoi paikallaan vielä syksyllä 2010, viime keväänä temppelin paikalla oli pieni hiekka-aukio, joka aivan kuin odotti jotakin uutta. Kuvat: Marjaliisa Laine, HS.

Tässä kuvassa pääosassa on juuri maalattu valkoisena hohtava lipputankoa.

Kesä mielessä

Näin päivien lyhentyessä ja iltojen pimentyessä haluan lähettää kauniin, kesäisen Juhannusaamun terveiset Onkijoelta. Lauantaina 22. kesäkuuta kello 9.00 istun korituolissa ja katson Ritvan juuri maalaaman lipputangon lipun heilumista hiljaisen leppoisassa kesäaamussa. Lämpöä on 20 astetta. Eilen olin pyöräillyt ja hakenut vastat metsästä. Kylvimme Juhannussaunat Anitan Taiston kanssa ja nautimme Ritvan kokkaaman iltapalan ulkona. Oli lupsakka tunnelma!

Ritva heitti Anitan ja Taiston heidän kesämökilleen Metsämaalle tänä aamuna. On niin hieno ”viihde”, että on pakko panna paperille jälkipolville ohjeeksi, miten tässä iässä voi nauttia omassa keinussa ja ihailla luonnon kauneutta. Luoja on ollut armollinen ja suonut sen meille.

Aikanaan työelämässä olen tehnyt innolla, mitä

kulloinkin on eteen sattunut – 42 vuoden työrupeama vieraan työssä. Hengissä on selvitty tähän päivään. Koskaan ei ole Ritvan kanssa heitetty kirvestä kaivoon. Muistimme aina työn lomassa käyttää vapaa-aikaa rentoutumiseen esim. vanhaintansseihin ja Ritva lisäksi kuoroharrastukseen.

Siitä oli hyvä kun mummi ja ukki olivat niitä ihmisiä, jotka tykkäsivät hoitaa lapsia. Olivat iloisia, että oli muutakin harrastusta kuin työ: viisi lehmää, joutokarja ja kumpikin vieraan työssä. Kannustivat, että muistakaa varata akkuja, jos aiotte pinnistää pitkälle!

Varaan akkuja tänäkin päivänä nousemalla polkupyörän selkään, satulahan nousin kuin varsa vallaton! Vilkutan Ritvalle ja poljen torille vaihtamaan ajatuksia.

Lämpimin terveisin
Veikko

Elisenvaaran Nuorisoseura

Pekka Kiiskin kokoelman valokuvissa

Nuorisoseurat tarjosivat monenlaista toimintaa: paljon erilaisia henkisiä harrastuksia, näytelmäkerhoja, esitelmiä, kilpailuja ja kursseja. Tärkeä oli myös urheilun osuus sekä yksilöettä joukkuelajeissa.

Elisenvaaraan nuorisoseura oli perustettu v. 1902. Oma talo saatiin vuonna 1912 ja sen myötä toiminnalle suuretkin vaatimukset täyttävät tilat. Vuodesta 1912 lähtien kirjoitettiin käsin omaa lehteä. Sen 100 numeroa ja seuran muu omaisuus tuhoutuivat kuitenkin Kalevalan päivän pommituksessa 1940.

Isäni Pekka Kiiski ja hänen sisarensa Aini ja Anni olivat mukana Elisenvaaran Nuorisoseuran toiminnassa 1910-luvulta alkaen. Täten seuraharrastus vaimeni varmaan avioliiton myötä. 20 vuotta isääni nuorempi, perheen kuopus, Veikko ehti 30-luvun lopulla mukaan. Isä-Pekka jatkoi erilaisissa tehtävissä sotiin saakka ja oli mukana vielä sen jälkeenkin. 1930-luvulla hän oli kuvien perusteella Etelä-Karjalan Nuorisoseurojen Liiton johtokunnan jäsen.

Isä-Pekan viime vuosien side nuorisoseuraan oli naapurin poika ja elinikäinen ystävä Juho Toiviainen. ”Joka paikan Jussi” (poikansa Eeron kertoma nimitys) oli muiden toimiensa ohella Elisenvaaran Nuorisoseuran esimiehenä lähes 16 vuotta Karjalassa ja edelleen Loimaalla.

Olen kerännyt isän valokuvakokoelmasta kuvia, jotka liittyvät Elisenvaaran Nuorisoseuraan.

Marjaliisa Laine

Elisenvaaran Nuorisoseuran pesäpallojoukkue 1917-1920. Muistojemme Kurkijoki (s.261) kertoo ”voittoisasta kilpailumatkasta Hiitolassa”. Pekka on takarivissä toinen oikealta. Kuva alla.

”Annit Kiiskilän salissa” 1920-luvulla. Vas. Anni Niskanen, myöh. Lüttunen, ja Anni Kiiski, myöh. Kuusimäki. Anni Lüttunen oli parin kymmenen vuoden aikana seuran rahastonhoitaja. Anni Kiiski kuului näytelmäkerhoon ja tapasi siellä tulevan miehensä, rautatieläisen, Vilho Kuusimäen. Heidät vihittiin vuonna 1928.

”Vuonna 1961 Säätiön Ns. kurssien päättäjäsissä”, lukee ilmeisesti Loimaalla otetun kuvan takana. Veteraanit Pekka Kiiski ja Juho Toiviainen tanssin pyörteissä.

Nuorisoseuran talo sijaitsi Lopotin tien varressa lähellä Suohovin alikäytävää ja lähes osuuskauppaa vastapäätä. Tässä kuvassa on vuosiluku 1932.

Kuukausittain järjestettiin perheiltamia ja ne olivatkin alkuaikojen tärkein toimintamuoto. Helmikuun 2 p:nä 1917 sellainen järjestettiin Kiiskilässä. Ohjelmassa oli esitelmä, jonka oli kirjoittanut nimimerkki Villi. Hän oli maanviljelyskoulun silloisia opettajia. Esitelmä on tallessa ja se kertoo Pekka Heikinpoika Kiiskistä, talon edellisestä isännästä, patriarkasta ja valtion palkinnon saaneesta suonraivaajasta, joka eli 1819 – 1893. Kuvassa on Kiiskilän päärakennus 1920-luvulla laajennuksen jälkeen.

Elisenvaaran Nuorisoseuran sekakuoro vuonna 1917. Keskellä kuoron johtaja Laina Toivonen. Pekka on takarivissä kolmas vasemmalta ja sisar Aino, myöhemmin Soikkeli, raitapuserossa on eturivissä.

Näytelmän ”Pohjalaisia” I näytöksestä. Elisenvaaran Nuorisoseuran näytelmäkerho oli maineikas. Omassa talossa oli näyttämö ja pukuhuoneet sekä kirjasto. 1930-luvulla saatettiin esittää palkattujen ohjaajien avulla talvikautena 5-6 kokoillan näytelmää, kertoo Juho Toiviainen Kylästä kylään kirjassa. Kuvan näyttelijöitä en ole tunnistanut.

Etelä-Karjalan Nuorisoseurojen kesäjuhlat vuonna 1934. Lippurivistössä kolmas oikealta Pekka K.

Etelä-Karjalan Nuorisoseuran vuosijuhla 1938. Eturivissä näyttää istuvan johtokunnan jäseniä, Pekka K. on edessä kolmas oikealta. Tunnistin kuvassa myös Juho Toiviaisen vas. reunasta.

Suomalainen nuorisoseuralaisten ryhmä teki matkan Viroon 1938. Matkalaisia rantakalliolla.

Etelä-Karjalan Nuorisoseurojen Liiton johtokunta n.1938 Viipurissa. Toinen oikealta Pekka K.

Sikstus Oksa kuoli helmikuun 14 p:nä 1944. Kuvassa hänen arkkunsa on kotitalon, Leppävaaran, pihassa Haapavaarassa. Talon omistivat veljekset Otto Rantala ja Sikstus Oksa. Veljekset, joita oli neljä, olivat syntyneet Urjalassa. Kun sukunimilaki tuli voimaan, kaksi heistä otti sukunimekseen Oksa ja toiset kaksi nimen Rantala syntymäkotinsa mukaan. Tiedot ovat Hellä Rantalan antamia. Sikstus Oksa oli Haapavaaran Nuorisoseuran perustajia vuonna 1932 ja sen henkinen isä. Hän oli maanviljelijä, runoilija ja vaikuttaja, jonka toiminta ulottui paljon oman kylän ulkopuolelle.

Kesällä 1951 joukko Loimaalla toimintaa jatkaneen Elisenvaaran Nuorisoseuran jäseniä ystävineen vieraili Pekka Kiiskin kodissa Suonenjoella palatessaan Etelä-Karjalan Nuorisoseurojen Liiton kesäjuhlista Parikkalasta. Juho Toiviaisen ja Pekan ideoima matka tehtiin retkeilyvaunussa.

Väinö Kyytinen näytteli ja urheili nuorisoseura Jymyssä Elisenvaarassa

Näytelmäharrastus isälläni oli jo nuoruusvuosista lähtien näkyvästi esillä. Elisenvaarassa ollessaan hän näytteli Nuorisoseuran näytelmissä ja harrastus jatkui Pieksämäellä sekä Nuorisoseuran että VR:n näytelmäkerhon toiminnassa.

Hän sai näyttelämisenään myös useita palkintoja, mm. Karjan Liiton näytelmäseurakilpailujen voittajajoukkueessa näytellessään henkilökohtaisen II-palkinnon esityksestään.

Näyttämökuva on näytelmästä ”Auttakaa anoppi ahdistaa”. Isäni, Väinö Kyytinen, on keskellä oleva valkopaitainen herra palvelijattaren asuun pukeutuneen naishenkilön vieressä. Muiden näyttelijöiden henkilöllisyydestä minulla ei ole valitettavasti minkäänlaista tietoa.

Toisessa kuvassa on kaksi urheilijanuorukaista edustusasuissaan. Oikealla on isäni Väinö Kyytinen. En osaa sanoa mikä urheilulaji tässä on ollut kyseessä, koska isän harrastama

lajikirjo oli aika laaja. Ainakin ampumahiihto, yleisurheilu, ammunta ja ennen kaikkea pesäpallo. Hän oli aikalaisensa kenttämestari Arvo Tapanaisen mukaan jo 1930-luvulla Sortavalan

sk. piirin ja Itä-Karjalan piirin parhaita ”pesismiehiä” ja tunnettiin syöttäjänä, eli ”silmäkääntäjänä”.

Hänet valittiin myös jo ilmavoimissa ollessaan joukko-osastonsa urheilujoukkueeseen, joka sijoittui armeijan mestaruuskisoissa hopealle. Pieksämäellä hän oli vielä vuosikymmeniä Pieksämäen Veikkojen toiminnassa aktiivisesti mukana mm. palkintotuomarina ja heittolajien ohjaajana. Siitä työstä hänet myös palkittiin useita kertoja.

Jorma Kyytinen

Miesten edustus-paidoissa lukee EKS Jymy. Väinö Kyytinen oik.

Hyrsylän mutkasta Neuvostoliiton vankileirille

Annikki Söderholm tapasi kuntoutusmatkalla joulukuussa 2012 Hyrsylän mutkasta kotoisin olevan Vera Nygrenin. Nygren joutui muiden kyläläisten tavoin Talvisodan alussa venäläisten vankileirille. Hyrsylän mutkasta neuvostoliiton vankileirille – juttusarjan neljännessä osassa Söderholm kertoo vankileirien arjesta; ruokahuollosta ja olosuhteista.

Kaimaojan leiri, johon hyrsyläläisiä vietiin, oli synkän korven keskellä. Veera kertoi, että harmaat parakit olivat entisiä metsätyömiesten asuntoja. Ne olivat likaisia ja kylmiä, eikä niissä ollut makuuväätteitä. Suurperheille annettiin omia huoneita, mutta muuten asuttiin melkein yhteismajoituksessa.

Intersopolkan leirillä ruokahuolto oli keuhkoa. Moni kuoli aliravitsemukseen. Toisilla oli vielä kotoa Hyrsylästä tuotua ruokatarveta: jauhoja, ryynejä, lihaa ja margariinia. He pärjäsivät kevääseen asti. Leipää ja vettä leirillä oli riittävästi. Leirillä oli kaksi kauppa. Toista hoitivat venäläiset ja toisessa oli suomalaiset myyjät. Heille maksettiin noin kaksisataa markkaa kuukaudessa palkkaa. Aluksi kauppoissa oli myytävänä Suomesta tuotua tavaraa. Ihmiset saivat ostaa leipää, ryynejä, sokeria ja kahvia. Kalmaojan leirillä oli

myös ruokala. Päivittäisen puuroannoksen lisäksi siellä oli joskus keittoruokaa tai kalaa. Rahojen vähetessä ihmiset eivät voineet syödä joka päivä ruokalassa. Kun kotoa tuodut tavarat olivat lopuillaan, ruokaa säännösteltiin ja nälkä vaivasi. Maitoa oli aluksi lapsille, mutta sekin loppui. Pullomilkkiä saivat alle kaksivuotiaat lapset. Pienet lapset sairastuivat. Ahtaissa ja huonoissa oloissa taudit levisivät. Oli ripulia, kurkkumätää, ihotauteja ja keripukkia.

Venäläiset antoivat avustusta isoille perheille ja työkyvyttömillä. Aluksi se oli viisi markkaa päivässä. Olojen heikennyttyä rauhan teon jälkeen siirryttiin ruplan käyttöön, jolloin avustus oli kaksi ruplaa päivässä, mutta se laski myöhemmin yhteen ruplaan ja lopulta 80 kopeekkaan. Se ei riittänyt leipäkilon ostoon.

Lähes kaikille työkuntoisille ja isommille lapsille työnteko oli välttämätöntä rahan ja ruoan saantiin. Markan käyttö kiellettiin ja kaikista piti maksaa ruplilla. Miehillä oli metsätöitä. Joku suojärveläinen mies pääsi hevostallille töihin ja toinen saattoi toimia suutarina. Leirin seppä oli hyrsy-

Suojärven kunnasta itään työntyvää uloketta kutsuttiin Hyrsylän mutkaksi, johon kuului kolme kylää: Hyrsylä, Ignoila ja Hautavaara.

Suatinoin entinen luostarialue muutettiin neuvostovallan aikana metsätyöläisten asuinalueeksi. (Kuva jatkosodan ajalta SA-kuva)

Vuosien mittaan kalakukkokin on muuttunut

Karjalan perinneruoka-vihkosesta (*Pirkko Sallinen-Gimpl*) osui silmiini Kurkijoella sovellettu kalakukkoresepti. Vettä tarvittiin 1/2 ltr, 1 tl suolaa, 1 kg kärkeita ruisjauhoja ja 1 kg pieniä norsseja perattuna. Siitä, niin kuin hyvin monista perinneruokaresepteistä, on vuosien mittaan syntynyt useitakin muunnoksia. On sanottu, että kurkijokelaisten kalansyönti väheni olennaisesti, kun jouduttiin sijoittamaan saviseudulle, jossa kalavedet ovat vähissä, eikä niiden laatuakaan aina ole ollut kehuttava.

Oheinen kalastuspäiväkirjani resepti perustuu ahveniin, joita tulee pyydystettyä monella tapaa. Kuoren reseptiosuus on hyvin yleispätevä erilaisiin kukkoihin, lähinnä jauhojen suhteita voidaan muuttaa. Mm. Hesarin ”ruokatorstai” käytti muutama vuosi sitten lanttukukon kuoressa suhdetta 4 dl ruisjauhoja, 4 dl vehnäjäuhoja. Sisältöjä-

kin lienee käytännössä moninaisia.

Kuori:

4 dl ruisjauhoja
1-3 dl vehnäjäuhoja
3 dl vettä
2 tl suolaa taikinaan
2 rkl öljyä

Sisältö:

25-30 kpl pieniä ahvenia (jotka olet itse kalastanut!)
1 pk American pekonia (tarkista paketista kotimaisuus)

1 tl suolaa kalafilille tai peratuille kaloille
2 rkl riisiä

Fileoi ahvenia riittävä määrä. Ahvenkukko on kuitenkin maukkaampi, jos suomustat pienet ahvenet, perkaat ja leikkaat pyrstön, evät ja pään pois. Suurimmista ahvenista kannattaa poistaa vielä selkäruoto. Erään kalamiehen tietojen mukaan pieniä 10 cm ahvenia ei tarvitse välttämättä edes suomustaa. Kukko on varmasti maukkaampi jos kalat ovat itse pyydettyjä.

Vaivaa taikina sileäksi

MAUKASTA MURKINAA KARJALASTA

ja tasaiseksi. Kaulitse pyöreän muotoiseksi, riittävän suureksi, läpimitta noin 40 cm. Levy kaulitaan reu-

noilta selvästi keskustaa ohuemmaksi. Ripottele riisit levyille ja lada kalat tai fileet kerroksittain peko-

nin kanssa pyöreään muotoon. Ripottele suola joka kerrokseen kalojen päälle. Kerroksia 2-3. Kostuta ja taivuta reunat vekkien avulla kalojen päälle. Vedä lusikalla tai sormilla saumat sileiksi niin, että ne tarttuvat hyvin yhteen. ”Mie tien limpu näköseks mutt tuo miun satakuntalaisjuurine kumpanj suorakaitee muotoiseksi. Molemist tulluo samamaku-sii!!”

Kääri tiiviisti ensin lei-

vinpaperiin ja toisen kerran folioon. Paista 2 tuntia ensin 200 asteessa ja sen jälkeen vielä 8 tuntia 75-100 asteessa.

Ahvenkukko on maukainta kuumana. Kylmät viipaleet kannattaa lämmitää mikrossa. Sitten vain voita päälle ja herkuttelemaan. Palan painikkeeksi sopii vesi, kylmä maito tai olut, mahdollisesti myös kuiva valkoviini.

Ukkovaari

Kari Rahialan kokoelmasta Savonlinnan–Kurkijoen rata.

Aina siitä saakka, kun Karjalan radan pääsuuntaa ruvettiin määrittelemään, on katsottu tärkeäksi että Laatokan meri oli saatettava yhteyteen Karjalan radan kanssa. Mutta siitä huolimatta ollaan vieläkin erimielisiä siitä, missä sopivin kohta tähän yhdistymiseen on. Radan Laatokkaa koskettaminen Sortavalassa ei ole tyydyttänyt kuin Laatokan pohjoisrannalla olevia seutuja, ja jo vuosikautia ovat Käkisalmi, Hiitola, Kurkijoki ja Lahdenpohja koettaneet parastaan päästäkseen haararadan kautta yhdiste-tyksi pääraataan. Kun sen vuoksi Hallituksen erinäisten rautatiesuuntain taloudellista tutkimista varten asettama Komitea kesäkuussa 1898 piti kokouksensa Kurkijoenla, ja tutkittavana erikseen oli minne rautatie Savonlinnasta olisi Laatokkaan johdettava, näkyi selvästi miten suuri ja yleinen harrastus tässä asiassa oli, mutta samalla myös miten erimielisiä oltiin sopivimmasta suunnasta.

Tuli sitten Rautatiekomitean ehdotus että *Savonlinnan–Elisenvaaran rata*, josta kaikki ovat olleet yksimieliset, *oli johdettava Kurkijoen satamaan*, ja Hallitus puolestaan otti ehdotuksen omakseen. Kesällä 1899 tutkitutti Hallitus linjan, ja parhaallaan koolla olevilla Valtio-*päivillä* on kolmessa säädys-*dyssä* tehty anomus saman radan rakentamisesta ensi rahainhoitokaudella. Päiväkysymykseksi on siten taas tullut, minne Savonlinnan poikkirata olisi johdettava, ja kun Rautatievaliokunta ei päässyt yksimielisyyteen tässä riitaisessa asiassa, ratkaisi se kysymyksen tyypistämällä radan Elisenvaaraan ja jättämällä tulevaisuudessa määrittäväksi, oliko rataa ollenkaan Laatokkaan jatkettava tahi ei, riippuen vastaisesta selvityksestä Laatokan laivaliikkeen suuruudesta. Tällä kannalla on asia nykyään, ja levottomuudella odottaa luullaksemme ei ainoastaan Laatokan rantamaita vaan koko Savon seutu, miten asia Säädysissä päättyy. Suvaikkoon sentähden myös meidän esiintuoda joitakuuta näkökohtia tämän niin tärkeän asian valaisemiseksi ennen sen lopullista ratkaisua.

Kuten tähän liitetystä liitteestä N:o II ja V näkyy, tulee viljarahti Sermaksesta Savonlinnaan tuntuvasti huokeammaksi Laatokan yli kuin Viipurin kautta. Se seikka yksin, mainitsematta-*kaan* muita, on omiansa tekemään liikkeen Laatokalla arvaamattoman suureksi, kun kerran rautatie sopivasta paikasta Laatokan länsirannalla johdetaan Karjalan emäradan yhteyteen ja Savonlinnaan. Jos kohta Laatokan *nykyinen liike* siis ei jokaisen mielestä olisikaan kyllin suuri muka kannattaakseen eri rataa, niin jo äsken mainittu seikka viljarahdin vähenemisessä, kun

viljasäkin rahti Laatokan yli Savonlinnaan tulee 1 markka 15 penniä huokeammaksi kuin Viipurin kautta, puhuu kyllin sen puolesta, että Karjalan emärata ja Savonlinnan poikkirata saatetaan Laatokan meren yhteyteen sen länsirannalla paikassa sellaisessa, jossa Laatokan liike voi kohdistua ja josta hyöty tulisi laajoille aloille.

Tarkastaessa, missä tämä voi tapahtua, on tarjona ainoasti kaksi satamaa: Kurkijoki ja Jaakkima.

Viimeksi mainittu on Lahdenpohja-nimisen satamansa puolesta kiitetty ja mahdollisesti olisikin voinut olla syytä sen ehdotuksen puolustukseksi, jota aikanaan tehtiin, kun tahdottiin kulettaa rautatietä Lahdenpohjan kautta nykyisistä teistä eroavia suuntia. Mutta kun niin ei ole tapahtunut, vaan Karjalan rata sai sen suunnan, joka sillä nyt on, niin jo paljas silmäys kartalle näyttää, että Karjalan emäradan yhdistämisestä Laatokan kanssa niin lähellä Sortavalaa kuin Lahdenpohjassa ei enään luulisi voivan olla puhuttakaan, jollei tulevaisuudessa, ”kun koko maan edut ovat tulleet tarpeelliseen huomioon otetuiksi”, jonkun paikallissatamaratarkysymyksen muodossa. Vielä vähemmällä syillä kai voisi ehdottaa että Lahdenpohjan rata rakennettaisiin jatkoksi Savonlinnasta Elisenvaaraan tulevalle radalle, sillä olisi-*han* se ihan tarpeeton ja pitkä polvi tälle radalle, kun se sitä vastoin Kurkijoelle vedetty-*nä* muodostaa suoran viivan Savonlinnasta saakka.

Ainoa paikka, jota siis *asemansa* puolesta voi ehdottaa siksi paikaksi, jossa Laatokan liike voi soveliaimmin keskittyä Savo-*n* ja Laatokan länsiseutuihin nähden, on *Kurkijoki*. Ollen toista vertaa etempänä Sortavalasta kuin Jaakkima ei se tule kilparadaksi Sortavalalle ja on sopiva liikkeen välityspaik-*kan*na silloinkin, kun Vuoksi saadaa kanavoiduksi.

Liikkeen puolesta on *Kurkijoki* suurin, ja kauppa-*paikkana* on Kurkijoella aina ollut etevä sija tavaraliikkeen välittäjänä Karjalan ja Savon sekä Venäjän välillä, ja jo historian takaisista ajoista on tästä aina käynyt liike, niin kuin muinaistutkijat vakuuttavat.

Vuoden 1894 Rautatie-*valiokunta* sanoo syyllä *Kurkijokea merkillisimmäksi kauppa- ja liikepaikaksi Laatokan länsipuolella* ja Valtiosäädyt vuoden 1897 valtiopäivillä anoivat samasta syystä Armollista esitystä ensituleville valtiopäiville Savonlinnan kautta kulkevan yhdysradan itäisen puoliskon rakentamisesta Elisenvaaran (Alhon) kautta *Kurkijoen* satamaan.

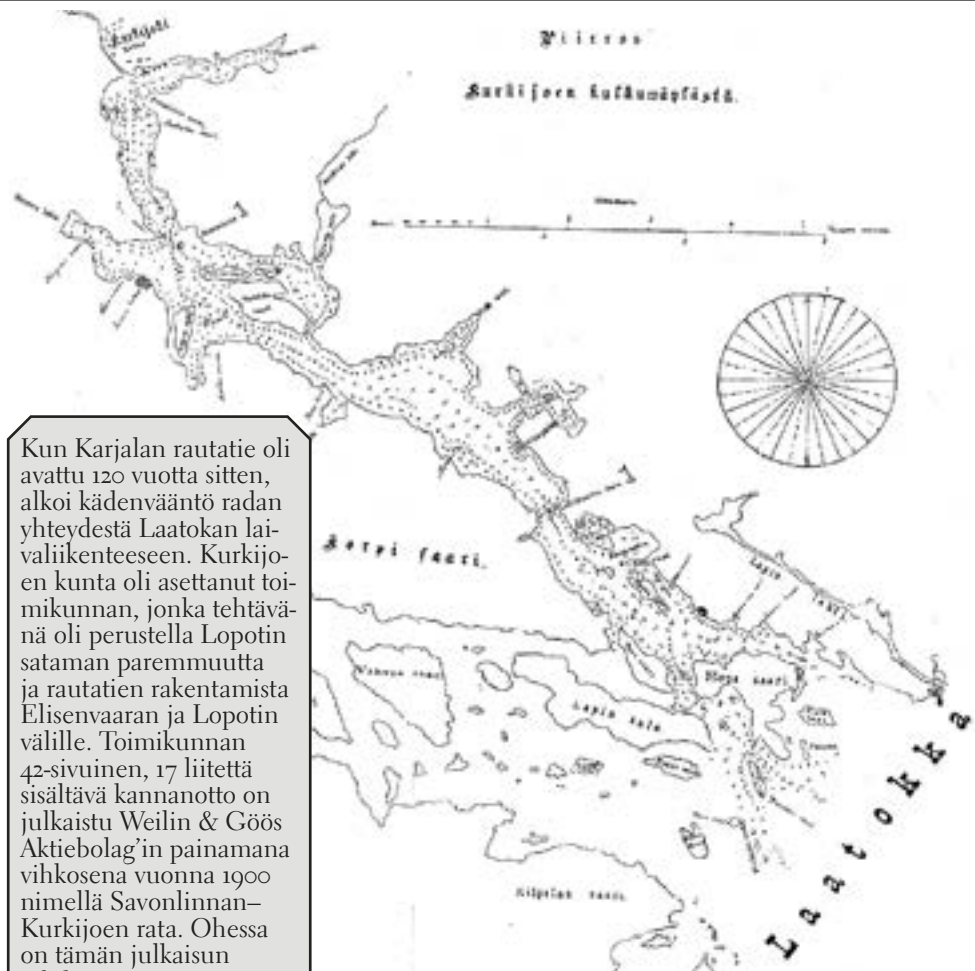
Että laivaliike Kurkijoenla ei olekaan pieni, käy esiin mukana olevasta liitteestä

N:o 1 (mom. 3), josta muun muassa näkyy että vienti ja tuonti *vesitse* viime kesänä vuonna 1899 teki yhteensä 3,360,000 markan arvon. Liikettä todistaneekin sekin että paikkakunnalla olevat kauppiat ovat saavuttaneet maalaisoloihin nähden suuren varallisuuden ja omistavat paitsi suurimman osan yhdessä höyrylaivassa myös viisi purjealusta, jotka välittävät satamassa liikettä, kuin myös se että Kurkijoen kauppiat jo pitemmän aikaa ilman välitystä ovat kulettaneet viljaa suorastaan Venäjän viljakaupan tärkeästä varastopaikasta Rybinskistä asti. Tämä oikeuttaa edellyttämiseen, että *Laatokan yli kulkeva vilja- ja muu kauttakulku liike on pikemmin luonnollisella tavalla kehittyvä ja paremmin järjestävä Kurkijoella kuin muualla*.

Mutta kun näitä edellä mainituista näkökohtia ku-*kaan* ei ole voinut kieltää, ja kun aina on ollut luultavaa, että *Kurkijoki* sekä asemansa että suuren välittävän liikkeensä kuin myös itse paikkakunnan etevyyden ja siellä olevan Valtion kustantaman Ylemmän Maanviljelyskoulunkin takia olisi vetävä huomion puoleensa ja olisi tuleva valituksi siksi paikaksi, jossa Laatokka yhdistetään Karjalan emä- ja Savon poikkirataan, on koettamalla koetettu halventaa sen merkitystä *satamapaikkana*, ja tätä menettelyä on johdonmukaisesti jatkettu varsinkin vuodesta 1894 saakka. Seurauksena siitä onkin ollut, että vähitellen monessa asiantuntemattomassa on syntynyt epäluottamus Kurkijoen satamaan, jopa siihen määrään että henkilöt, joista eräät eivät ole Kurkijoen satamaa koskaan nähneetkään, voivat todistaa että ”Lahdenpohjan satama on Laatokan länsirannikolla ainoa kelpollinen satamapaikka laivaliikkeelle”, niin kuin eräässä vaikutusvaltaiselle henkilöille nykyisin jateussa ”Lahdenpohjan rata”-nimisessä kirjasessa on ollut luettavana.

Torjuaksemme ne perättömät puheet, jotka Kurkijoen satamasta yli maan on levitetty, olemme tähän kokonaisuudessaan liitteenä N:o IX painattaneet Luotsikatsantomiehen, Kapteeni Ossian Rönnebergin jo vuosia sitten antaman seikkaperäisen selityksen Kurkijoen satamasta sekä pienennyksen hänen tekemästään Kurkijoen sataman kartasta, joka on nähtävänä tämän kirjasen lopussa. Täydennyksenä tähän on liitteissä N:o X–XVII luettavana Laatokalla kauan aikaa purjehtineiden merikapteenien ja kipparien todistukset samasta satamasta.

Joka ottaa tutkiakseen ja tarkoin seuratakseen Kapteeni O. Rönnebergin karttaa ja selitystä siihen, kuin myös-*kin* Laatokalla laivoja kulet-

Kurkijoen laivaväylä.

Kun Karjalan rautatie oli avattu 120 vuotta sitten, alkoi kädenvääntö radan yhteydestä Laatokan laivaliikenteeseen. Kurkijoen kunta oli asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä oli perustella Lopotin sataman paremmuutta ja rautatien rakentamista Elisenvaaran ja Lopotin välille. Toimikunnan 42-sivuinen, 17 liitettä sisältävä kannanotto on julkaistu Weilin & Göös Aktiebolag'in painamana vihkosena vuonna 1900 nimellä Savonlinnan–Kurkijoen rata. Ohessa on tämän julkaisun johdanto-osaa.

taneiden kapteenien ja kipparien todistuksia, pääsee pian selville siitä, minkä verran perää on lausunnoissa sel-*laisissa* että ”Lahdenpohjan satama on Laatokan länsirannikolla *ainoa kelpollinen* satamapaikka laivaliikkeelle”, ja kun vertaa Kurkijoen ja Lahdenpohjan satamien karttoja toisiinsa, näkee helposti, että Lahdenpohjan satamassa ei ole suojaa merimyrskylle ja että sisäänpääsykin sinne toisilla tuulilla voi olla vaikeata. Kurkijoen satama sitä vastoin on joka tuulelta suojattu, ja sen kolme sisäänpääsyä tekevät satamaan tulon suurimmissakin myrskyissä ja kaikenlaisilla tuulilla huo-*keaksi*.

Lahdenpohjaan nähden Kurkijoen satama paikotellen tosin on kapeampi, mutta se tarjoaa, kuten mukana olevista liitteistä nähdään, ”pitkin pituuttaan parempia suoja- ja ankkuripaikkoja kuin mikään muu Laatokan lahdelta”.

Tosin Kurkijoen satama yhdessä sataman pohjukassa, n.k. Himohirren niemen kä-*ressä*, on ainoasti kaksitoista (12) jalkaa syvä Rönnebergin kartan mukaan, joka on tehty veden *alhaalla* ollessa, mutta tätä on ihan lyhyeltä eikä ole ollenkaan koko laivakulun tiellä, kun rautatiepankki jatketaan senkään verran ulos lahdeltaan kuin kaikissa tapauksissa täytyy tehdä Lahdenpohjan satamassa, joka on rannalta aluksi pitkälti matala. Kun sitä paitse kaikki satamat Venäjän puolella Laatokkaa ovat paljoa matalammat kuin Kurkijoen satama ja tulevat epäilemättä niin olemaan sittenkin kun Nevajoen suu on syvennetty, johon muutoin luultavasti vielä kuluu paljonkin aikaa ja joka kysymys ei ole vielä edes ratkaistukaan, niin ja kun tämän lisäksi Sermaksesta kulkevat alukset 20 kilometrin matkalla eivät voi kulkea 6 jalkaa syvem-*mällä*, niin *Kurkijoen satama matalimpaankin syvyyteensä nähden aina on oleva enem-*

män kuin riittävä, Laatokalla kulkeville aluksille. Ei Hallituksenkaan viime kesänä pitämässä satamatarkastuksessa tehty mitään muistutusta sataman sopivaisuutta ja ominaisuuksia vastaan, vaan saavutti se päinvastoin yleistä tunnustusta ja hyväksymistä.

Sanotaan että vesi Laatokassa, joka vuoroin laskee vuoroin nousee, yleensä kuitenkin alenee, mutta siitä ei voi tulla mitään haittaa Kurkijoen satamalle, koska vesi toisissa Laatokan satamissa, joissa kauppa on käytävä, tietysti myös samassa määrässä alenee. Veden laskeutumista Kurkijoen satamassa on sitä paitse miltei mahdoton huomata, ja Kurkijoen nykyisen Maanviljelyskoulun vanhat kartat osottavat, että Kurkijoen maanviljelyskoulun maat, jotka ovat Kurkijoen lahdelman pohjukassa, eivät ollenkaan ole laajenneet, mikä olisi laita, jos vesi olisi tuntuvassa määrin alennut.

On koetettu puolustaa Lahdenpohjan sataman etevämyyttä silläkin, että se muka syksysin on pitemmän aikaa jäistä vapaa kuin Kurkijoen satama, mutta tässä väitteessä ei ole perää eikä se vaikuttaisikaan mitään itse asiaan, sillä silloin kun Kurkijoen satama jäätyy, täytyy, kuten on tunnettu, kaiken muunkin laivaliikkeen Laatokalla loppua, myöhäiset syysmyrskyt kun tekevät laivakulun joka paikassa Laatokalla ihan mahdottomaksi. Venäjän puoliset satamat ovat sitä paitse aikoja ennen jäässä kuin Kurkijoen satama.

Kaikkeen tähän nähden olisi sen vuoksi Savonlinnan poikkiradan suuntaa lo-*pullisesti* ratkaistaessa ennen kaikkea huomioon otettava: että Savonlinnan–Elisen-*vaaran* rata, täydellisesti vastatakseen tarkoitustaan ja tullakseen ajan pitkäinkin varmuudella kannattavaksi, on johdettava Laatokkaan; että Savonlinnan–Elisen-

vaaran rata on johdettava Laatokassa Kurkijoen satamaan;

että Savonlinnan–Kurkijoen rata viljaliikkeensä kautta tulee hyödyttämään ei ainoasti Savoa ja Karjalaa, vaan vastedes Keski-Suomea ja Pohjanmaatakin;

että Kurkijoen sataman yhdistäminen emärataan on jo silloin ollut kysymykse-*sä* kun Karjalan rataa alettiin suunnitella;

että Kurkijoen sataman yhdistämistä emärataan vaatii jo sangen yleinen ja vakaantunut mielipide, ja yleiset, eikä vain paikalliset edut;

että Kurkijoen rata tulisi muodostamaan Savonlinnan poikkiradalle lyhimmän ja luonnollisimman sekä liik-*keen* viittaaman loppuosan;

että kustannus tämän radan rakentamisesta ei olisi minään pidettävä siihen suu-*reen* etuun nähden, mitä tämä rata liikkeelle tuottaisi;

että säästäväisyys, jolla Lahdenpohjan radan rakentamista on puollustettu, ei ole paikallaan, kun sillä es-*tetään* radan johtamista oikeaan suuntaan, joka on luonnon viittaama, olosuhteiden vaatima ja suurelle osalle maatamme hyödyllisin ja sopivin, niin kuin Kurkijoen rata on;

että Kurkijoen satama on ikuisista ajoista ollut ja tule-*ee* aina olemaan se paikka Laatokan länsirannalla jossa mitkään luonnon tahi muut esteet eivät haittaa liikettä;

että Kurkijoen satama ei tule milloinkaan vaatimaan mitään syventämis-*tahi* mui-*takaan* ylläpitokustannuksia;

että Hallituskin on, Rautatiekomitean ehdotuksen mukaan, hyväksynyt Savonlinnan–Kurkijoen ra-*dan* rakentamista läheisessä tulevaisuudessa.

Nöyrimmästi

**Kurkijoen kunnan
Savonlinnan–Kurkijoen
rataa varten asettama Ko-
mitea.**

VUOKRATTAVANA liiketoimistotilaa

Kurkijokelaisen toimituksen huoneisto
Koulukuja 7, Loimaa

As Oy Vuorenkulman liikehuoneisto II on kulmahuoneisto suurin näyteikkunoin lähellä Loimaan toria soveltuu monenlaiseen yritystoimintaan. Pinta-ala 46,5 m².

Tila vapautuu 1.9.2013 tai sopimuksen mukaan.

Lisätietoja: Kurkijoki-Säätiö /
asiamies Helena Sulavuori,
050-5213336, saatio@kurkijoki.fi

Tilaa Kurkijokelainen lahjaksi

allaolevalla tilauskortilla tai soittamalla
toimitukseen p. 050-5213336

**Kurkijokelaisen,
hiitolaisten ja karjalaisen
hengen vaalija.**

Tilaa nyt Kurkijokelainen, kaksi kertaa
kuukaudessa ilmestyvä pitäjälehti!
Vuosikerta vain 49 eur. Tilattuna n. 1,80 eur/kpl.

Tilaan Kurkijokelaisen

☐ Itselleni ☐ Lahjaksi

Lehden saaja

Nimi: _____

Lähiosoite: _____

Postinro ja -toimip.: _____

Lahjatilauksen maksaja:

Nimi: _____

Lähiosoite: _____

Postinro ja -toimip.: _____

Pvm. _____

Allekirjoitus: _____

Palauta kuponki kirjokuoressa osoitteella:
Kurkijokelainen, Kuukankuja 1, 32200 LOIMAA
tai tee tilaus sähköpostiosoitteessamme:
toimitus@kurkijoki.fi tai kurkijokelainen1@gmail.com

Kurkijoki taiteilijan silmin

Aihe voisi olla Otsanlahdelta...

Taulun oikeassa alanurkassa on omistus: Pekka Kiiskille ystävällisesti Eskola 1923. Kooltaan akvarelli kehyksi-
neen on 33x40.

Isoäitini Maria Kiiski oli haudattu Kurkijoen keskimmäiselle hautausmaalle vuonna 1922. Isä Pekka oli jossain vaiheessa äitinsä Marian kuoleman jälkeen lähtenyt Elisenvaarasta muutamaksi vuodeksi katselemaan maailmaa. Ei ole tiedossa, oliko Pekka kuvannut äitinsä haudan. Hän oli siihen aikaan aloittanut valokuvaamisen, mutta kuvat eivät aina onnistuneet.

Vuonna 1923 Pekka oli jonkin aikaa työssä Salon Seudun Osuuskaupassa, jonka johtajana oli Väinö Sarkamies. Sarkamiehen pariskunta ystäväystyi nuoren miehen kanssa ja ystävyys jatkui vuosikymmenten ajan. Heillä oli yhteinen aate, isänmaallisuus. Pekka oli vapaussodan käynyt mies ja siihen aikaan isänmaallisuutta korostettiin voimakkaasti.

Elämäkertatiedoissa mainitaan taiteilija Uno Eskolankin (1889 – 1958) olleen hyvin isänmaallinen ja suomalaisuusaatteen levittäjä. Hän oli opiskellut kuvataiteita ja Eero Järne-

felt oli ollut hänen piirustuksen opettajansa ja myös pitkäaikainen tukijansa.

Vuosina 1919-1920 Eskola oli ollut opiskelemais-
sa Dresdenissä. Hän oli ollut myös mm. näyttelijä, lavastaja ja oli julkaissut osin omaelämäkerrallisen kirjan vuonna 1923. Hän asui Perttelissä ja Salossa ja on hyvin luultavaa, että pienillä paikkakunnilla samantyyppiset ihmiset tutustuivat toisiinsa. On myös olemassa valokuva, jossa

taiteilija Eskolan perhe, kummini Sarkamiehet, isä ja minä olemme Eskolan talon pihalla 30-luvun lopulla.

Äiti Marian haudan muisto on mielestäni vaikuttanut siihen, että isä-Pekasta tuli tämän akvarellin omistaja. Aihe voisi olla Keskimmäiseltä hautausmaalta. Puita, hämää, puisia ristejä, joista yhdessä näkyy läkipeltinen levy. Oliko teos tullut Pekan eteen valmiina vai oliko kysymyksessä jonkinlainen "tilaustyö"? Voisiko

omistus merkitä sitä?

Kirkolliset aiheet ja Lappi kiinnostivat taiteilija Eskolaa. "Tunnelma teoksissa on alakuloinen ja mystinen" kertoo Wikipedia edelleen ja jatkaa mm, että Uno Eskola kehitti myöhemmin täysin oman fresko- ja mosaiikkitekniikan ja että hänen alttaritaulumosaikkejaan on Suomessa neljässä kirkossa.

M.Laine

Murteella

vastaukset

1. Aikoja sitten
 2. Edullinen
 3. Lopettaa, lakata
 4. Siirtyä hiljalleen, hivuttautua
 5. mm. veitsellä raaputettu raaste, mäihä
 6. Yhteen sidottu vastapari
 7. Sadonkorjuun lopettajaiset
 8. Tulla joukolla
 9. Välrikatto
 10. Tärpätti
- Murresanat poimittu kirjasta Piirileikkilauluja ja murresanoja Kurkijoelta.

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN OY

asianajaja, varatuomari
Heikki Rantanen
Kauppakatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, 0400 740550
toimisto@heikkirantanen.fi
www.heikkirantanen.fi

Kurkijoki-Museo

Avoinna: lauantaisin klo 12-16.

Tervetuloa tutustumaan Kurkijoki-museon uusiin tiloihin ja uuteen näyttelyyn, jossa kädentaidot näyttävästi esillä.

Kuukankuja 1,
32200 Loimaa
Pääsymaksu:
aikuiset 5,00,
lapset 4.-12 v. 2,00

Tervetuloa museolle!

